

 VΕΟ φροντιστήριο	ΜΑΘΗΜΑ - ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΗ ΥΛΗ		ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ	
	ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ			
	ΤΜΗΜΑ		Γ ΛΥΚΕΙΟΥ	
	ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ			
	ΔΙΑΡΚΕΙΑ			

Κείμενο 1

Η ελευθερία, η ανομία και οι ευθύνες μας

Μισός αιώνας πέρασε από την υφαρπαγή της εξουσίας από στρατιωτικούς και την κατάλυση ελευθεριών των πολιτών. Εδώ και χρόνια πιστεύαμε ότι η Δημοκρατία δεν μπορεί να κινδυνεύσει με τον ίδιο τρόπο, από την άμεση επιβολή καθεστώτος ανελευθερίας. Οι διεθνείς εξελίξεις, όμως, μας υπενθυμίζουν ότι η ελευθερία δεν είναι δεδομένη, ότι η δημοκρατία απαιτεί επίμονη προστασία και συνεχή εγρήγορση, ώστε όσα αποκτήθηκαν με θυσίες και αγώνες να μη χαθούν από απροσεξία. Οι κίνδυνοι είναι πολλοί και οι παγίδες δεν είναι πάντα ορατές.

[...] Η στέρηση ελευθερίας, όμως, δεν επιβάλλεται μόνο με τα όπλα ή με την κρατική εξουσία. Μπορεί να παραμονεύει μέσα στην καθημερινότητα του καθενός μας, να τη συνηθίζουμε σταδιακά – έως τη στιγμή που δεν μπορούμε να ξεφύγουμε πλέον. Αυτό αφορά είτε τα αυξημένα μέτρα ασφαλείας που αποδεχόμαστε, έχοντας πειστεί ότι η τλαιπωρία αξίζει επειδή συμβάλλει στη δική μας προστασία, έως την εξάρτησή μας από τεχνολογίες που μας προσφέρουν μια αίσθηση παντοδυναμίας με αντάλλαγμα την εισβολή στην τελευταία γωνία της ιδιωτικής μας ζωής. Νομίζουμε ότι βλέπουμε και μαθαίνουμε τα πάντα και την ίδια ώρα αδυνατούμε να λειτουργήσουμε εκτός αυτού του νέου οικοσυστήματος, αδυνατούμε και να προστατεύσουμε τα προσωπικά μας δεδομένα. Δεν γνωρίζουμε ακόμη εάν η τεχνολογία μάς κάνει πιο δυνατούς ή, δίνοντας σε άλλους καθετί δικό μας, μας αφήνει έρμαιο της βούλησης άλλων.

Γνωρίζουμε ότι η δημοκρατία βασίζεται στην ισότητα και στην ισονομία. Και όλοι κατανοούμε πλέον ότι στην εποχή μας –παρόλο που περισσότεροι άνθρωποι γλίτωσαν από την απόλυτη φτώχεια– η ανισότητα μεταξύ πλουσίων και φτωχών διευρύνεται

συνεχώς. [...] Η αίσθηση κοινωνικής και οικονομικής αδικίας από μόνη της είναι μια στέρηση ελευθερίας – επειδή όποιος αισθάνεται αδικημένος δεν θεωρεί εαυτόν ελεύθερο. Έτσι, μπορεί να γίνει επιθετικός ή να παραδοθεί στην απελπισία. Επίσης, όταν πολίτες δεν αντέχουν τα χρέη, τα μειωμένα έσοδα, την ανεργία, δεν είναι ελεύθεροι, είναι παγιδευμένοι. Αυτό, με τη σειρά του, μπορεί να οδηγήσει σε αυτοκαταστροφικές συμπεριφορές, είτε σε προσωπικό επίπεδο είτε σε εθνικό, με επιπόλαιες πολιτικές επιλογές υπό την επιρροή δημαγωγών.

Πολλοί είναι οι τρόποι με τους οποίους περιορίζεται ή ελέγχεται η ελευθερία – και τους συναντάμε σε όλον τον κόσμο. Στη χώρα μας, όμως, αναπτύσσεται και μια άλλη, σχεδόν αυτοφυής, μορφή ανελευθερίας: η ανασφάλεια και το αίσθημα αδικίας που προκαλούνται από την εκτός ορίων συμπεριφορά πολλών ομάδων, από τη φοροδιαφυγή και την ανομία (λόγω επιλεκτικής ή ελλιπούς εφαρμογής των νόμων), από το επιχείρημα ότι η καταπάτηση ή καταστροφή δημόσιας ή ιδιωτικής περιουσίας είναι πράξεις αντίστασης, δικαίωμα στην αέναη επανάσταση της οργής και της αγανάκτησης.

Ασφαλώς, οι πολίτες έχουν χρέος να προστατεύσουν την ελευθερία τους, να αντισταθούν σε ό,τι την υπονομεύει. Αλλά όσο απαράδεκτη είναι η επιβολή των νόμων μέσω κρατικής βίας και τρόμου τόσο επικίνδυνη είναι η ανοχή στην ανομία. Χωρίς ελευθερία δεν μπορεί να υπάρξει ασφάλεια, αλλά χωρίς αίσθημα ασφαλείας και δικαιοσύνης, κινδυνεύει η ελευθερία.

Νίκος Κωνσταντάρης, Εφημ. Καθημερινή, 23.04.2017

ΝΕΟ ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟ

Κείμενο 2

Ελευθερία της σκέψης

Είναι η ύψιστη ελευθερία του ανθρώπου, η ελευθερία που τον έβγαλε δια παντός από την πρότερη ζώωδη και σκοτεινή κατάστασή του, η ελευθερία που μόνη αυτή μπορεί να του δωρίσει την απόλυτη κατάκτηση του ορθολογισμού, που μπορεί να τον οδηγήσει στην εννοήματωση της ζωής του και στην πλήρωση του εαυτού του. Είναι η ελευθερία της σκέψης.

Και είναι το μεγάλο χάρισμα όλων των ανθρώπων, το θείο δώρο τους. Αλλά δεν είναι ακριβώς χάρισμα, είναι δύναμη χάρισμα. Θα έχεις κατ' αρχήν τη δυνατότητα να το αποκτήσεις, μόνο αν ζήσεις ανάμεσα σε ανθρώπους. Να διατρέξεις τη διαδρομή της ανθρωποποίησης (hominasion) απλά και μόνο ζώντας μέσα στην κοινότητα των ανθρώπων, όπου θα κατακτήσεις το λόγο και τη γλώσσα.

Αλλά δεν αρκεί αυτό. Οφείλεις να βρεις και να διαβείς μόνος σου τα μονοπάτια του εξανθρωπισμού (humanisation). Και αυτό είναι φοβερά δύσκολο. Οφείλεις να το κατακτήσεις μόνος σου, με την παιδεία και την κουλτούρα, με τη συστηματική καλλιέργεια των ανθρώπινων σχέσεων, με την πολλαπλή κοινωνικοποίηση, με τη διαρκή αναζήτηση και έρευνα, με το στοχασμό και τον αναστοχασμό. Αλλά εδώ είναι και η απόλυτη προσωπική αίσθηση της ευτυχίας. Εδώ μπορείς να γευθείς με άρτιο τρόπο τις εκφράσεις της ζωής, εδώ η αξιολογική κλίμακα των αναγκών και των επιλογών μας είναι σε πλήρη αρμονία με το βαθύτερο νόημα της ύπαρξής μας.

Είναι η μόνη ελευθερία που δεν μπορεί να μάς τη στερήσει κανένα χειραγωγικό μέσο, καμιά δύναμη εξουσίας, κανένα αυταρχικό καθεστώς. Μπορεί να φυλακιστεί το σώμα μας, αλλά η σκέψη μπορεί να κατακτήσει την απόλυτη ελευθερία. [...] Η δύναμη του ανθρώπου είναι η δύναμη της σκέψης του. Αυτή η δύναμη δημιουργεί τον κόσμο της επιστήμης και της φιλοσοφίας. Αυτή η δύναμη μετασχηματίζει τον κόσμο και προάγει τις δυνατότητες της ιστορίας μας να ανιχνεύει διαρκώς την έννοια της προόδου.

Αλλά πώς μπορείς να ασκηθείς πάνω στα δύσκολα μονοπάτια της κατάκτησης της ελευθερίας της σκέψης; [...] Αρκούν τα ερμηνευτικά εργαλεία που σου δίνει η καθημερινή σου διαπάλη; Η άποψή μου γι' αυτό το επίμαχο σημείο της σκέψης μας είναι η διαρκής καλλιέργεια της λογικής. Μόνο μέσω αυτής της συστηματικής καλλιέργειας μπορούμε να κατακτήσουμε το βασίλειο της ελευθερίας, προσωπικής και κοινωνικής. Επανερχόμαστε, δηλαδή, στο πρόταγμα των μεγάλων στοχαστών της ανθρωπότητας, στο πρόταγμα του Homo Universalis.

Διασκευασμένο κείμενο του Νίκου Τσούλια, δημοσιεύθηκε στο <https://www.fractalart.gr/>

Κείμενο 3

Εἰς Σάμον

α'

Ὅσοι το χάλκεον χέρι
βαρύ του φόβου αισθάνονται,
ζυγόν δουλείας ας έχωσι.
Θέλει ἀρετὴν καὶ τόλμην
ἡ ἐλευθερία.

β'

Αὐτὴ (καὶ ὁ μύθος κρύπτει
νοῦν ἀληθείας) ἐπτέρωσε
τὸν Ἴκαρον· καὶ ἀν ἔπεσεν
ὁ πτερωθεὶς κ' ἐπνίγη
θαλασσωμένος·

γ'

Ἀφ' ὑψηλά ὅμως ἔπεσε,
καὶ ἀπέθανεν ἐλεύθερος.
Ἀν γένης σφάγιον ἀτιμον
ἐνός τυράννου, νόμιζε
φρικτὸν τὸν τάφον.

νοῦς ἀληθείας: ἀληθινὸ νόημα

Ἀνδρέας Κάλβος, Ὠδαί, Ἴκαρος

ΘΕΜΑΤΑ

ΝΕΟ ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟ

ΘΕΜΑ Α

Να παρουσιάσετε συνοπτικά σε 60-80 λέξεις τις μορφές στέρησης της ἐλευθερίας, ὅπως παρουσιάζονται στο Κείμενο 1.

Μονάδες 20

ΘΕΜΑ Β

B1. Στις παρακάτω προτάσεις να αποδώσετε τον χαρακτηρισμό Σωστό ή Λάθος λαμβάνοντας υπόψη το περιεχόμενο των Κειμένων 1 και 2. Να αιτιολογήσετε την απάντησή σας με συγκεκριμένες αναφορές στα κείμενα.

α. Οι διεθνείς εξελίξεις μάς υπενθυμίζουν ότι η ελευθερία και η δημοκρατία απαιτούν συνεχή προσπάθεια, ώστε να διασφαλιστούν. (Κείμενο 1)

β. Η στέρηση ελευθερίας επιβάλλεται αποκλειστικά με τα όπλα ή με την κρατική εξουσία. (Κείμενο 1)

γ. Τόσο η επιβολή των νόμων μέσω κρατικής βίας και τρόμου όσο και η ανοχή στην ανομία θεωρούνται από τον αρθρογράφο αποδεκτές. (Κείμενο 1)

δ. Η προσπάθεια κατάκτησης της ελευθερίας της σκέψης είναι μία μοναχική διαδικασία. (Κείμενο 2)

ε. Η κατάκτηση της ελευθερίας της σκέψης απαιτεί την καταβολή συστηματικής προσπάθειας από το άτομο. (Κείμενο 2)

Μονάδες 15

B2. Στο Κείμενο 2 ο συγγραφέας προσπαθεί να ευαισθητοποιήσει τους αναγνώστες του σχετικά με την κατάκτηση της ελευθερίας της σκέψης. Να εντοπίσετε και να καταγράψετε τρεις (3) γλωσσικές επιλογές με τις οποίες το επιτυγχάνει.

Μονάδες 10

B3. Να αιτιολογήσετε τη χρήση των παρακάτω σημείων στίξης στο Κείμενο 1:

- –παρόλο που περισσότεροι άνθρωποι γλίτωσαν από την απόλυτη φτώχεια–
(διπλή παύλα)
- Επίσης, όταν πολίτες δεν αντέχουν τα χρέη, τα μειωμένα έσοδα, την ανεργία, δεν είναι ελεύθεροι, είναι παγιδευμένοι. (κόμμα)
- Στη χώρα μας, όμως, αναπτύσσεται και μια άλλη, σχεδόν αυτοφυής, μορφή ανελευθερίας: η ανασφάλεια και το αίσθημα αδικίας που προκαλούνται από την εκτός ορίων συμπεριφορά πολλών ομάδων (διπλή τελεία)
- (λόγω επιλεκτικής ή ελλιπούς εφαρμογής των νόμων) (παρενθέσεις)

μονάδες 4

B4. Στο κείμενο κυριαρχεί το α' πληθυντικό πρόσωπο. Να εντοπίσετε τρία (3) σημεία που επιβεβαιώνουν την παραπάνω διαπίστωση και να τα καταγράψετε. Τι θεωρείτε ότι επιτυγχάνει ο αρθρογράφος με τη χρήση του;

μονάδες 6

ΘΕΜΑ Γ

Σύμφωνα με το ποιητικό υποκείμενο, η ελευθερία δεν χαρίζεται, αλλά κατακτάται με σκληρό αγώνα. Να τεκμηριώσετε την άποψή του με τρεις κειμενικούς δείκτες. Συμφωνείτε με τη θέση του; (150-200 λέξεις)

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ Δ

Λαμβάνοντας πληροφορίες από τα κείμενα που σας δίνονται, καλείστε να αναφερθείτε στους παράγοντες που περιορίζουν την ελευθερία του ανθρώπου στις σύγχρονες κοινωνίες, καθώς και στον ρόλο της παιδείας στην κατάκτησή της. Το κείμενό σας θα δημοσιευθεί σε ηλεκτρονική εφημερίδα (350-400 λέξεις).

Μονάδες 30

νέο φροντιστήριο